

ΟΚΤΑΒΙΟΥ ΦΕΓΙΕ

ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

‘Αναμφίβολως ό κ. Δεκαμόρι είνε τὸ κάλλιστον ἔργον τοῦ Φεγιέ.

‘Οσα εἶπον ἄλλοτε περὶ αὐτοῦ ὅτι ὡς παρατηρητής ἐπινοεῖ μᾶλλον εὐφυῶς ἢ εἰσιθεῖ βαθέως εἰς τὰ μύχια τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ὅτι ἔχει μὲν λεπτάς τινας ἀποχρώσεις, ἀλλὰ δὲν ζωγραφεῖ τὸ πάθος ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἐντάσει, ὅτι κατορθοῖ ν' ἀρέσῃ, ἀλλ' αἱ ἐκ τῶν ἔργων του ἐντυπώσεις εἶνε παροδικαὶ καὶ οἱ ἥρωές του στεροῦνται πρωτοτυπίας, πάντα ταῦτα διέψευσεν ἡ μυθιστορία αὕτη, δημοσιευθεῖσα τὸ 1867. Οἱ κριταὶ μετήλλαξαν τότε γνώμην ἀπεφάνθησαν δὲ κρίνοντες τὸ νέον τοῦτο ἔργον ὅτι εἶνε ἀληθῆς ἀπεικόνισις τοῦ πραγματικοῦ βίου καὶ ὅτι ἄν τινες σκηναὶ τῇδε κακεῖσε ἐπιτυχῶς διεξαγόμεναι ἔχωσι τὸ κτηνῶδες τῆς πραγματικῆς Σχολῆς, ἀλλ' ὅμως ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἥρωός του καὶ τῆς ἐνόχου γυναικός εἰσιν ἔξαιρέτου καλλονῆς καὶ ὅταν ἔτι φθάνωσι μέχρι κυνικότητος.

‘Ο Φεγιέ κατήρξατο τοῦ σταδίου του διὰ τῆς μυθιστορίας, ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλων καὶ κρυπτόμενος ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Desiré Hazard. Τὸ πρῶτον ἔργον του ἦν ὁ Μέγας γέρων. Καὶ ἀνεγνώρισαν μὲν ἐν αὐτῷ φαντασίαν καὶ ἐπινοητικὸν πνεῦμα, ἀλλ' ὅμως διέκρινον ἐπίσης καὶ τὸν πρωτόπειρον, ὅστις δὲν ἡδύνατο νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἐνότητα ἐν τῷ ἔργῳ καὶ ὅστις θέλων νὰ ἐκπλήξῃ τὸν ἀναγνώστην κατέφευγεν εἰς ἀπιθανότητας καὶ σύτοπίας.

Αἱ ἀρεταὶ καὶ κακίαὶ τοῦ συγγραφέως ἐγνώσθησαν κάλλιον διὰ τῶν μετέπειτα αὐτοῦ μυθιστοριῶν, τὰς ὅποιας ἔγραψε μόνος καὶ ἐξ ιδίας ὅλως ἐμπνεύσεως. Τοιαῦται μεταξὺ ἄλλων ἡ Ὁνεστά, δημοσιευθεῖσα τὸ 1848 ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων, ἡ Μικρὰ Κόμησσα, αἱ Περιπέτειαι ἀπόρου νέου. Τὸ τελευταῖον μετετράπη βραδύτερον εἰς δρᾶμα καὶ ἐδιδάχθη ἐπιτυχῶς ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Νεώτατον δὲ τῶν διηγηματικῶν του ἔργων εἶνε ἡ Ἰστορία τῆς παρισίνης, ἀριστοτέχνημα οἰκοδομηθὲν ἐπὶ σαθρᾶς βάσεως, ἐν ᾧ ὅμως ἔξεχει ιδίως ὁ χαρακτὴρ τῆς μητρὸς τοῦ Κόμητος Λέρνη.

‘Αλλ' ὁ Φεγιέ ἔγραψεν ὄμοιώς δράματα καὶ κωμῳδίας. Ἡρχισε δὲ καὶ ἐν τῷ δράματι συνεργαζόμενος μετ' ἄλλων. Τὸ κωμειδύλλιον Νῦξ τρομερά, αἱ μονόπρακτοι κωμῳδίαι ὁ Ῥωμαῖος Ἀστὸς καὶ τὸ Echec et Mat καὶ δύο ἔτερα δράματα Πάλμας καὶ τὸ γῆρας τοῦ ‘Ρεχελιέ ἥσαν αἱ πρῶται αὐτοῦ ἀπόπειραι. Ἐμιμήθη εἴτα τὸν Μυσσὲ καὶ κατ' αὐτὸν ἔγραψε σειρὰν ὅλην σκηνῶν, καὶ παροιμιῶν ἃς ἐφιλοξένει εἰς τὰς σελίδας αὐτῆς ἡ Ἐπιθεώρησις τῶν δύο Κόσμων. Ἐξ αὐτῶν μνημονεύονται εὐφήμως ἡ Λευκὴ Θρίξ, τὸ ὑπὲρ καὶ κατά, ἡ Χρυσῆ κλείς, ἡ Νύμφη, τὸ Χωρίον. Γενναιότερα ἔργα ἐπεσκίασαν μετ' ὀλίγον τὰ πρῶτα ταῦτα δοκίμια. Ἡ Ἀπολύτρωσις καὶ ἡ Δαλιδὰ ἐθεωρήθησαν τῷ στίχῳ

ἀσυγκρίτως ἀνώτερα. Ἐν τῷ πρώτῳ ὁ ποιητὴς περιέγραψε θέμα μὲν παλαιόν, ἀλλὰ διὰ χρωμάτων ὅλως νέων καὶ τέχνης καὶ λεπτότητος, τὴν ἐξάγνισιν ἐταίρας διὰ τοῦ ἔρωτος. Ἐν τῷ δευτέρῳ παρέστησε τούναντίον ἐταίραν καταπνίγουσαν, διὰ τῶν θωπειῶν τῆς τὸ πνεῦμα καλλιτέχνου, προτιμήσαντος τοῦ ἡρέμου κοινωνικοῦ βίου ἐν τῷ γάμῳ καὶ τῇ οἰκιακῇ εἰρήνῃ τὸν ἔξημμένον καὶ ταραχώδη ἐκείνης ἔρωτα. Μεταξὺ τῶν δύο παρενέπεσεν ἡ Κρίσις, διδαχθεῖσα τὸ 1854 καὶ βραδύτερον τὸ 1860 ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ Πειρασμός, περὶ τοῦ ὅποιου ιδίως ἔγραφεν ἐκ τῶν κριτικῶν ὁ Ἰππόλυτος Λουκᾶς ὅτι ἐνῷ ἔχει τοσαύτας ἀπιθανότητας κατορθοῖ ἐν τούτοις νὰ διατηρῇ ἄγρυπνον μέχρι τέλους τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατοῦ.

‘Απὸ τοῦ 1862 ὁ Φεγιέ συγκαταλέγεται μετὰ τῶν ἀκαδημαϊκῶν τῆς Γαλλίας. Προσεκλήθη τότε νὰ καταλάβῃ τὸ κενωθὲν ἐδώλιον τοῦ μυθιστοριογράφου Σκρίβη. Είτα διωρίσθη βιβλιοφύλαξ τῶν αὐτοκρατορικῶν οἰκημάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τετάρτης Σεπτεμβρίου 1871, ὅτε ἐπῆλθεν ἡ μεταβολὴ καὶ ὁ αἰχμάλωτος τοῦ Σεδάν καθηρεῖτο τοῦ θρόνου καὶ ἀνεκηρύσσετο ἡ δημοκρατία, ἐθεώρησεν ἐαυτὸν ἀπαλλαγέντα τῆς ύπηρεσίας ταύτης. Οἱ Ιούλιος Σίμων τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 1871 ἐνόμισε δίκαιον νὰ ἔξακολουθῇ παρέχων αὐτῷ τὸν μισθόν, ἀλλ' οὗτος ἡρνήθη νὰ δεχθῇ ἀντιμισθίαν τινὰ καταργηθέντος ἀξιώματος. Καὶ ἡ εὐγενῆς αὕτη ἄρνησις δικαίως ἀναφέρεται εἰς ἔπαινον τοῦ συγγραφέως.

‘Ο Ὁκτάδιος Φεγιέ ἐγεννήθη, ὡς γνωστόν, ἐν Σαιν-Λότον διαμερίσματος τῆς Μάγχης τὴν 11^η Αὔγουστου 1812. Εἶνε ἐπομένως ἥδη γέρων καὶ ὅμως ἐν τῇ καρδίᾳ του οὐδόλως ἀπεσβέσθη τὸ πῦρ τῆς νεότητος, οὔτε ἡ φαντασία του ἡσθάνθη τινὰ κόπωσιν. Ἡ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ δραματικοῦ Γυμνασίου διδαχθεῖσα ἄρτι Παρισίνη μυθιστορία εἶνε ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας ταύτης. Ἐχει μὲν ἴσως ἀπιθανότητας τὸ δρᾶμα καὶ ἄλλας περὶ τὴν οἰκονομίαν ἐλλείψεις, ἀλλ' ὅμως εἶνε πιστὴ εἰκὼν τοῦ παρίσιου βίου καὶ τῆς κοινωνίας ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὅποιας ύποτιθεται ἡ σκηνή, εἶνε ζωηροτάτη ἥθογραφία, ἐν τῇ ὅποιᾳ καὶ ἄν που ὁ χρωστὴρ ἀτελῶς ἐχρωμάτισεν, εὐχερῶς πλήν δια κρίνεται πολλαχοῦ ἡ ύπογραφή τοῦ ἀριστοτέχνου.

* *

‘Τοῦ εύτυχῆς ὁ νέος Ταρζύ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θιρυθώδους ἐκείνου παρισίου κόσμου, διότι ἡδύνατο καὶ οὗτος νὰ θορυβῇ καὶ ν' ἀκούῃ τὸ ὄνομά του προσφερόμενον ὑπὸ μυρίων στομάτων. Τοῦ ἑκατομμυριοῦχος. Ἐπὶ πλέον ἐνυμφεύθη γυναῖκα ώραιοτάτην, ἥτις ἀτρωτος καὶ ξένη ἀπέναντι οἴουδήποτε παρασπόνδου ἔρωτος, ὃν καὶ τὸ κάλλος της ἡδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ, ἥτο πιστὴ καὶ ἀφωσιωμένη πρὸς τὸν σύζυγον, τούλαχιστον μέχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας. Η Μαρκέλλα ἥτο ἀξιολάτρευτος καὶ πολλοὶ ἐφθόνουν τὴν τύχην τοῦ Ταρζύ.

Καὶ ὅμως ὑπῆρχε τι, τὸ ὅποιον ἡπείλει νὰ ἔξουδετερώσῃ, ἵτην εὐδαιμονίαν του. Ο Ταρζύ εἶχε τὸν σάρακα εἰς τὴν καρδίαν καὶ μέλαινά τις σκέψις ἐβασάνιζε τὴν διάνοιαν του, ὑπόνοια μᾶλλον ἀόριστος, λεληθότως εἰς-

χωρήσασα, ἀφ' ὅτου εἶδε θνήσκοντα τὸν πατέρα του ὑπὸ περιστάσεις παραδόξους καὶ ἀνεξηγήτους. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ μήτηρ του ἐφαίνετο κατεχομένη ὑπὸ μυστηριώδους τινὸς θλίψεως πυρετός, ἀγρυπνίαι, νευρικοὶ σπασμοὶ κατέτρυχον αὐτὴν καὶ πολλάκις ἡκούσθη προφέρουσα κατ' ιδίαν τὴν λέξιν τύψις, ἣτις μυρίους δύναται νὰ προκαλέσῃ στοχασμούς. Τὴν λέξιν ταύτην προφέρουσι συνήθως οἱ ἔνοχοι. Ἡτο λοιπὸν καὶ αὐτή;

Ἡμέραν τινὰ ἡ μήτηρ κατέλαβε τὸν υἱὸν ὑπὸ τῆς σκέψεως ταύτης βασανίζομενον· ἐνόησεν ὅτι ἐσυκοφαντεῖτο ἐν τῇ διανοίᾳ του καὶ ἀπεφάσισε νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ πατὴρ Ταρζὺ ἀπώλεσε παῖδας εἰς τὰ χρηματιστήρια χρήματα ξένα ἐμπιστευθέντα αὐτῷ παρὰ φίλου καὶ ἀνερχόμενα εἰς τρία ἐκατομμύρια φράγκων. Ὁ φίλος οὗτος εἶχε θυγατέρα ἐκ μὴ νομίμου γάμου, ἣτις ἦτο ἥδη ἡ σύζυγος τοῦ βαρόνου Σεβριάλ, ὅστις ἐπίσης ἦτο ἐκατομμυριοῦχος. Εἰς ταύτην λοιπὸν θὰ περιήρχετο ἡ περιουσία ἐκείνη, ἐὰν ὁ υἱὸς Ταρζὺ ἀπεφάσιζε νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν κληρονόμιον, ὃσα ὁ πατὴρ του διεσπάθισε χρήματα. Ἀλλὰ τούτου γενομένου, ὁ σήμερον μέγας καὶ περίδοξος τῆς παρισίνης κοινωνίας, θὰ περιήρχετο εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν πλούτη, δόξα, τιμὴ τὰ πάντα θὰ ἔξηφαντίζοντο ὡς ὄντειρον θερινῆς νυκτός, ὡς μαγεία. Ὁ Ταρζὺ ἡρώτησε τὴν συνείδησίν του, προετίμησε νὰ ἀπομείνῃ πτωχὸς μᾶλλον καὶ τίμιος ἢ πλούσιος καὶ κλέπτης καὶ ἔκρουσε τὴν θύραν τοῦ Σεβριάλ.

Ο πλούσιος ἐκεῖνος τραπεζίτης, ὅστις καὶ τοσοῦτος ἀν δὲν ἥδυνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τοὺς παραβόλους αὐτοῦ ἔρωτας, οὐδόλως ἐξεπλάγη ἐκ τῆς τιμιότητος τοῦ νέου Ταρζύ· ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν ἀπότισιν ἀγνώστου χρέους καὶ ὑπεχρέωσε τὴν σύζυγον νὰ δεχθῇ καὶ αὐτῇ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πατρικοῦ καταπιστεύματος. Ἡρκέσθη ἀντὶ οἰασδήποτε ἀμοιβῆς ἄλλης νὰ ἐγγράψῃ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ὑπαλλήλων του καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τιμίου ὀφειλέτου. Εσκέφθη δὲ συγχρόνως ὅτι ἥδυνατο νὰ διαθέσῃ τὸ προσενεχθὲν ποσὸν ὑπὲρ τῶν ὀρχηστρίδων τοῦ Μελοδράματος ἐξ ὧν ἡ δεσποινὶς Ῥόζα κατεβασάνιζεν ἀπὸ πολλοῦ τὸν ἔρωτιῶντα τραπεζίτην.

Ταῦτα δὲν ἥγνοιε ἡ βαρωνὶς Σεβριάλ, ἣτις ἐπίσης ἔφερε βαρέως ὅτι ἀναγκασθεῖσα ὑπὸ αὐτοῦ νὰ δεχθῇ τὴν κληρονομίαν ἀνεγνώρισε τὴν μητέρα της ὡς ἔνοχον.

Τὴν μετατροπὴν τῆς τύχης ἡσύχως ὑπέμενεν ὁ Ταρζύ· ἡ Μαρκέλλα ἦτο ἀπαρηγόρητος. Στερηθεῖσα τῶν προτέρων ἀπολαύσεων, εἶδεν ἐαυτὴν ἀποξενουμένην τῆς τύρβης τοῦ κόσμου καὶ ὑπείκουσα εἰς ὀλεθρίας συμβουλὰς ἐγκατέλιπεν ἡμέραν τινὰ τὸν συζυγικὸν οἶκον. Ἐφαντάσθη ὅτι ἥδυνατο νὰ διαπρέψῃ ὡς ἀοιδὸς καὶ ἡκολούθησε τὸν Ἰουλιάνην ἀπερχόμενον εἰς Ἀμερικήν.

Ἡ δυστυχία εἶνε ἡ λυδία λίθος, ἔνθα δοκιμάζεται ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς, ἡ κάμινος δόπου διαχωρίζονται ὁ χρυσὸς καὶ αἱ σκωρίαι. Ἡ Μαρκέλλα ἦτο εὔτυχης καὶ ἦτο πιστὴ καὶ ἀφωσιωμένη, εύθὺς ὡς ἡ δυστυχία ἐπάτησε τὸν οὐδὸν τῆς θύρας της, ἐγκατέλιπε πατρίδα καὶ σύζυγον καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ἰουλιάνη.

Μετ' ὅλιγον διεδόθη ὅτι τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ ἐπέδαινον οἱ δύο φυγάδες ἀνεφλέγη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ωκεανοῦ.

Ο βαρῶνος Σεβριάλ δὲν ὑπῆρχε πλέον, ἀπέθανεν αἰφνιδίως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ συμποσίου, τὸ ὅποῖον προσέφερεν εἰς τὴν εὐνοούμενην του Ῥόζαν. Ἡ χήρα Σεβριάλ ἐσπευσε τότε νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ γενόμενα, ἀποδίδουσα εἰς τὸν Ταρζὺ τὰ καταβληθέντα, ἐπὶ τῷ προσχήματι δανείου. Ἄλλ' ἐνῷ οὗτος ἀρνεῖται νὰ δεχθῇ ταῦτα, δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ κρύψῃ αἰσθημά τι ὅπερ ἐνεφάλευεν ἐν τῇ καρδίᾳ του. Ἡ Σεβριάλ δὲν ἥγνοιε τοῦτο, ἥθελεν ὅμως νὰ πεισθῇ πρότερον καὶ τότε ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα.

Οὕτως ἥσαν ἐπὶ θύραις οἱ γάμοι αὐτῶν, ὅτε, θεὸς ἐκ μηχανῆς, ἐπανέρχεται ἡ ὡς νεκρὰ νομιζομένη σύζυγος. Καὶ ἐπανέρχεται, ἀσθενής, καταβεβλημένη καὶ δειλή, μὴ τολμῶσα οὕτε κάν ν' ἀτενίσῃ τὸν ὑπὸ αὐτῆς ἀνάνδρως ἐγκαταλειφθέντα σύζυγον. Θὰ συγχωρήσῃ ἄρα γε αὐτὴν ὁ Ταρζύ;

Ο ιατρὸς Σενέλ ἀνέλαβε νὰ ίκετεύσῃ ὑπὲρ αὐτῆς τὴν συγγνώμην· ἀλλ' ὁ προδοθεὶς σύζυγος ἀρνεῖται καὶ ἡ Μαρκέλλα, ἣτις ὅπισθεν θύρας κεκρυμμένη ἥκουσε τὴν καταδίκην της, ἀναγνωρίζουσα ὅτι ἦτο ἀναξία τῆς χάριτος ταύτης καὶ ἀναξία τῆς ζωῆς, καταφεύγει εἰς τὸ δηλητήριον καὶ ἐκπνέει πρὸ τῶν ποδῶν του, ἀφοῦ κατὰ τὴν ὑπάτην ταύτην στιγμὴν κατορθοῖ ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῶν χειλέων του τὴν συγγνώμην.

K. Γ. ΞΕΝΟΣ

Η ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΑΓΑΘΩΙ ΘΕΩΙ ΕΟΡΤΗ

Ο Ξενοφῶν ἀναφέρει ἐν τῇ Κύρου Παιδείᾳ ὅτι τὴν ἀχαριστίαν οἱ Πέρσαι αὐτηρῶς ἐκόλαζον· «οἵονται γάρ, λέγει, τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἀν ιάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους». Τὴν ἀλήθειαν τούτων τῶν λόγων τῆς Ἀττικῆς μελίσσης ἐπικυροῦ πως αὐτὴ τῶν νεωτέρων Περσῶν ἡ περὶ ἀχαριστίας ὑπόληψις, παραβαλλόντων διὰ τοῦ στόματος τοῦ ἔθνικοῦ αὐτῶν ποιητοῦ, τοῦ Saadi, τὸν ἀχάριστον πρὸς τὸ πῦρ τὸ κατακατὸν τὸν τιμῶντα αὐτὸν πυρολάτρην. Ἄλλ' αὐτῇ βεβαίως ἡ δικαιολογικὴ τῶν Περσῶν θεωρία ἀνήκει εἰς χρόνους καὶ εἰς πνεύματα, ἐν οἷς τὸ δίκαιον δὲν διακρίνεται ἀπὸ τῆς ἡθικῆς, ἀλλ' ἀμφότερα συνηνωμένα δημιουργοῦσι νόμους καὶ ποιητικὰς παραστάσεις, καθ' οὓς ιδίως διαφαίνεται ἡ ἀγανάκτησις τοῦ μὴ βλέποντος καμπτόμενον τῆς κοινωνίας τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν διπλοῦν τοῦτον καὶ δυσφόρητον ζυγόν. Καὶ ἡ φράσις τοῦ Ξενοφῶντος περὶ τῶν νόμων τῶν Περσικῶν «καὶ ὃν ἀν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδίδονται, μὴ ἀποδίδοντα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ισχυρῶς» καὶ ἡ τοῦ Saadi ποιητικὴ παρομοίωσις τοῦ ἀχαρίστου πρὸς τὸ πῦρ τὸ κατὸν τὸν πυρολάτρην μαρτυροῦσι τῶν λόγων ἡμῶν τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλα τὸ δίκαιον ὑπάρχει διακεκριμένον ἀπὸ τῆς ἡθικῆς,